

Osnovna šola Ljudski vrt
Tatjana Vaupotič Zemljič
Župančičeva 10
2250 Ptuj

Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo
Kotnikova ulica 5
1000 Ljubljana

Na Ptuju, 30. 4. 2020

ZADEVA: Stališče glede implementacije Direktive EU 2019/790 o avtorski in sorodnih pravicah na enotnem digitalnem trgu

Spoštovani,

Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo je zainteresirano javnost pozvalo, naj do 30.4.2020 posreduje svoja pisna stališča o implementaciji nove Direktive o avtorskih pravicah na enotnem digitalnem trgu¹. DSM Direktiva nalaga državam članicam, da v svoj nacionalni pravni red implementirajo več izjem in omejitev avtorske pravice, ki so ključne tudi za opravljanje dejavnosti knjižnic in tudi drugih ustanov, ki hranijo in nudijo dostop do kulturne dediščine in znanja.

Po našem mnenju se pomembna izhodišča in nujna priporočila za dobro in učinkovito implementacijo z našega področja nanašajo zlasti na sledeča ključna področja:

- 5. člen (digitalno in čezmejno poučevanje),
- 7. člen (pogodbena in tehnološka derogacija)²

S tem dokumentom želimo pristojnemu ministrstvu in tudi Uradu za intelektualno lastnino Republike Slovenije (URSIL), ki bo pod okriljem Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo pripravljati predlog zakona, ki bo implementiral DSM Direktivo, predložiti jasn in argumentiran predlog, katere cilje je potrebno zasledovati pri implementaciji, da bodo lahko izobraževalne organizacije, raziskovalne ustanove in ustanove za varstvo kulturne dediščine tudi v prihodnosti opravljale svoje poslanstvo.

1. Smernice glede člena 5 DSM Direktive

Novembra leta 2019 je UNESCO na Splošni Konferenci sprejel Priporočila za odprt dostop za izobraževanje (OER Recommendation), ki so s tem postale uradni instrument UNESCO, s katerim UNESCO vladam držav daje smernice in predloge, s kakšnimi ukrepi naj podpirajo odprt dostop za namene izobraževanja. V postopku sprejemanja OER Recommendation je sodelovalo veliko institucij (Koalicijski partnerji), pri čemer so imela vodilno vlogo prav slovenske institucije med njimi tudi

¹ Direktiva (EU) 2019/790 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. aprila 2019 o avtorski in sorodnih pravicah na enotnem digitalnem trgu in spremembi direktiv 96/9/ES in 2001/29/ES, dostopno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX%3A32019L0790>

² Pri pripravi stališč in smernic smo se posvetovali s strokovnjaki in upoštevali smernice in priporočila strokovnih organizacij: LIBER, Communia, SPARC, EBLIDA, IFLA, Europeana in drugih organizacij, ki zastopajo knjižnice in druge ustanove kulturne dediščine.

Slovenska nacionalna komisija za UNESCO, ki jo je zastopal namestnik generalnega sekretarja komisije g. Gašper Hrastelj.

OER Recommendation kot svoje cilje med drugim navaja tudi sledeče:

»(i) Krepitev zmogljivosti vseh ključnih deležnikov v izobraževanju za ustvarjanje, dostop, ponovno uporabo, predelavo in ponovno distribucijo odprtih izobraževalnih virov (OER), kakor tudi za uporabo odprtih licenc na način, ki je konsistenten z avtorskopravno zakonodajo in mednarodnimi obveznostmi.

(ii) Razvoj podporne politike: spodbujanje vlad, izobraževalnih organov in institucij, naj sprejmejo regulativne okvire za podporo izdajanja odprtih licenc za javno financirano izobraževalno in raziskovalno gradivo, naj razvijejo strategije, ki bodo omogočile uporabo in prilagoditev OER za podporo visoko kakovostnega, vse-vključujočega izobraževanja in vseživljenjskega učenja za vse, in ki naj bo podprto z ustreznimi raziskavami na tem območju;

(iii) Učinkovit, vključujoč in pravičen dostop do kakovostnega OER: podpiranje sprejemanja strategij in programov, vključno z ustreznimi tehnološkimi rešitvami, ki zagotavljajo, da se OER na katerem koli mediju deli v odprtih oblikah in standardih, da se poveča pravičen dostop, soustvarjanje, kuratorstvo in iskanje, tudi za tiste iz ranljivih skupin in invalide.“ (OER Recommendations, str. 3-4, točke (i) - (iii)).«

Dodatno OER Recommendation kot način krepitev zmogljivosti vseh ključnih deležnikov v izobraževanju predvideva:

»(c) ozaveščanje o izjemah in omejitvah uporabe avtorskih del v izobraževalne in raziskovalne namene. Slednje bi bilo treba sprejeti za lažje vključevanje širokega spektra del v OER, pri čemer se je potrebno zavedati, da izpolnjevanje izobraževalnih ciljev in razvoj OER zahteva uporabo obstoječih avtorsko zavarovanih del.«

in

»(e) dajanje na razpolago enostavno dostopnih virov, ki zagotavljajo informacije in pomoč vsem deležnikom OER o temah, povezanih z OER, vključno z avtorskimi pravicami in odprtim licenciranjem izobraževalnih gradiv“ (OER Recommendation, str. 4-5, točki (c) in (e)).«

Kot način spodbujanja mednarodnega sodelovanja na tem področju OER Recommendation določa:

»razvoj mednarodnega okvira za izjeme in omejitve avtorskih pravic za izobraževalne in raziskovalne namene za lažjo čezmejno izmenjavo in sodelovanje na področju OER.«

To je bistvenega pomena za postopek implementacije nove izjeme za izobraževanje iz Direktive 2019/790 o avtorski in sorodnih pravicah na enotnem digitalnem trgu v slovenski pravni red, saj OER Recommendation izrecno obravnava izjeme in omejitve za izobraževanje. Te naj bodo široke in pravno jasne.

Slediti politiki UNESCO OER Recommendation, ki pomenijo smernice za delovanje držav glede odprtega dostopa do gradiv za izobraževalne in raziskovalne namene, torej pomeni, da se v nacionalno avtorskopravno zakonodajo implementira izjema za izobraževanje, ki naj bo po mojem mnenju široke in jasno določena obvezne izjeme, katere ni mogoče izključiti s ponudbo licence na trgu, ki naj ne bo podvržena plačilu nadomestila.

Pomembnost nove izjeme za izobraževanje se je še posebej pokazala v zadnjem času, ko se je zaradi pandemije novega virusa SARS-CoV-19, pouk prenesel na splet in učenje na daljavo. Poučevanje v takšnih razmerah je namreč oteženo, če ne celo onemogočeno, če niso dovoljene različne vrste uporabe, ki so nujne za izobraževanje na daljavo, ali če določena dela, kot so na primer šolski učbeniki, niso zajeta z izjemo in če že a priori ni dovoljena uporaba del v njihovem celotnem obsegu

Obvezna izjema za izobraževanje, ki jo določa člen 5. DSM Direktive, bo lahko omogočala poučevalcem in učencem v formalnem izobraževalnem okolju določeno vrsto rab (npr. skeniranje, nalaganje, streaming) avtorsko varovanih vsebin (npr. slik, besedila, videov), ne da bi za to potrebovali predhodno dovoljenje imetnikov avtorskih pravic, pod pogojem da spoštujejo pogoje iz člena 5.

Potrebno je izrecno izpostaviti tudi, da se je Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport (MIZŠ), pod okriljem katerega deluje tudi Slovenska nacionalna komisija za UNESCO, se je v že v postopku sprejemanja nove Direktive od samega začetka zavzemalo za uravnotežene zakonodajne rešitve, ki bi primerno upoštevale interese v izobraževanju in raziskovanju. MIZŠ je v svojih stališčih zagovarjalo spremembo obstoječe preozke izjeme za pouk v 49. členu ZASP v novo izjemo za poučevanje in znanstveno raziskovanje, s čimer bi sledili primeru dobre prakse pri ureditvi tega vprašanja na nacionalni ravni. .

Predlagamo, da slovenski zakonodajalec implementira obvezno široko in pravno jasna izjemo za izobraževanje, ki bo zasledovala javni interes v izobraževanju, katerega zagovarjajo tudi javne izobraževalne ustanove in tudi druge institucije, ki izvajajo izobraževanje.

Predlagamo, da se v zvezi z implementacija člena 5. DSM Direktive implementira rešitev tako, da upošteva sledeče smernice:

1. Licence naj nimajo prednosti pred izjemo.
2. Izjema naj ne bo podvržena plačilu nadomestila.
3. Za rabo v skladu z izjemo naj ne bo vnaprej določenih količinskih omejitev.
4. Široko naj se opredeli izraz "varno elektronsko okolje".

Člen 5 DSM Direktive ne ureja vseh okvirjev, ki so potrebni za učinkovito in optimalno izjemo za izobraževanje, zato je ključno, da člen 25 DSM Direktive omogoča državam članicam, da sprejmejo ali ohranijo v veljavi izjeme za izobraževanje, ki so širše kot člen 5, dokler so v skladu z obstoječim EU pravom (natančneje z InfoSoc Direktivo), zato je ključno, da se za optimalen nacionalni pravni okvir za izobraževanje uredi še sledeče:

5. Izjema naj vključuje vse vrste rabe.
6. Izjema naj vključuje tudi distribuiranje vsebine.
7. Izjema naj vključuje tudi izobraževalne dejavnosti, ki niso digitalne.
8. Izjema naj vključuje tudi skupne dejavnosti večih izobraževalnih ustanov.
9. Izjema naj vključuje vse posameznike, vključene v dejavnosti izobraževalnih ustanov.
10. V okvir izjeme naj se izrecno vključijo izobraževalne dejavnosti, ki jih nudijo ustanove za varstvo kulturne dediščin.
11. Izjema naj vključuje tudi formalne in neformalne ponudnike izobraževanj.
12. Izjema naj vključuje rabo na neformalnih učnih platformah.

OBRAZLOŽITEV

Ad 1) Licence naj nimajo prednosti pred izjemo.

Če bo slovenski zakonodajalec implementiral člen 5(2) DSM Direktive, bo s tem omogočil imetnikom pravic, da učiteljem ali učencem odvzame možnost koristiti izjemo za izobraževanje. Uporabnikom bo na takšen način zavrnjena pravica do rabe v skladu z izjemo in prisiljeni bodo v nakup licenc za takšno rabo. To postavlja nevaren precedens za pravice uporabnikov, saj bodo lahko imetniki pravic licence ponujali po zelo neugodnih tržnih pogojih. Zato svetujemo, da slovenski zakonodajalec pri implementaciji ne uporabi možnosti iz člena 5(2) DSM Direktive.

ad 2) Izjema naj ne bo predmet nadomestil.

Državam članicam ni treba implementirati možnosti, ki jim jo podeljuje člen 5(4), da rabo po izjemi podvržejo plačilu pravičnega nadomestila.

Izjema ne pomeni prostega dovoljenja za rabo avtorsko varovanih gradiv na načine, ki imetnikom pravic povzročajo neupravičeno škodo oziroma raba v skladu z izjemo povzroči minimalno škodo oziroma je sploh ne povzroči. Trenutno ima več kot 15 držav EU izjeme v izobraževanju, ki so v celoti ali po večini neplačljive, med njimi tudi Republika Slovenija.

Ad 3) Za rabo v skladu z izjemo naj ne bo vnaprej določenih količinskih omejitev.

Vnaprejšnje količinsko določanje deležev del (npr. 15% knjige), ki jih uporabniki lahko uporabljajo v skladu z izjemo, lahko privede do nepravičnih situacij. Še več, če se države članice odločijo za takšno možnost in se v različnih državah določijo različni deleži, bomo priča še bolj fragmentiranem okolju, kakor je to, ki trenutno preprečuje spletno in čezmejno izobraževanje v EU. Zato svetujemo, da zakonodajalec pri implementaciji ne določi vnaprej količinskih omejitev za uporabo del, ampak naj bo delež dovoljene uporabe določen skozi prakso in sodne odločitve.

Ad 4) Široko naj se opredeli izraz "varno elektronsko okolje".

Sodobno izobraževanje se za deljenje gradiv zanaša na spletne učilnice, elektronska sporočila, storitve v oblaku, klepetalnice itd. Preozka in preveč omejujoča definicija izraza "varno elektronsko okolje" bi onemogočila učinkovitih praks digitalnega poučevanja.

Zato svetujemo, da se sprejme široka definicija "varnega elektronskega okolja", ki pokriva (a se ne omejuje na) zgoraj naštetata sredstva komunikacije (spletne učilnice, elektronska sporočila, storitve v oblaku, klepetalnice itd.).

Ad 5) Izjema naj vključuje vse vrste rabe.

Člen 5 DSM Direktive vključuje samo določene vrste rabe, vendar obstajajo v nacionalnih zakonodajah vrste rabe, ki bi prav tako morale biti vključene v novo izjemo za izobraževanje. Sem spadajo npr. predelave (npr. prevodi, glasbene priredbe), priobčitev javnosti (predvajanje posnete glasbe, igranje glasbe, izvajanje gledališke igre) in vse druge vrste rabe.

Zato svetujemo, da slovenski zakonodajalec v izjemo iz člena 5 DSM Direktive vključi vse vrste rabe del v nekomercialne namene.

Ad 6) Izjema naj vključuje tudi distribuiranje vsebine.

Čeprav se izjema osredotoča na digitalno rabo, bi morala vključevati tudi distribuiranje fizičnih primerkov varovanih vsebin, saj je lahko takšna nedigitalna raba potrebna za pripravo ali dopolnjevanje digitalne rabe. Zato svetujemo, nova izjema za izobraževanje vključuje tudi distribuiranje vsebine.

Ad 7) Izjema naj vključuje tudi izobraževalne dejavnosti, ki niso digitalne.

Ovire in pravna negotovost, s katerimi se izobraževalna skupnost srečuje pri uporabi varovanih gradiv, ne obstajajo samo v digitalnih in spletnih okoljih. Zato naj nova izjema za izobraževanje vključuje tudi ne-digitalne dejavnosti.

Ad 8) Izjema naj vključuje tudi skupne dejavnosti večih izobraževalnih ustanov.

Člen 5(1)(a) DSM Direktive zahteva, da je pri rabi preko varnega elektronskega okolja takšno elektronsko okolje dostopno le učencem ali študentom in učnemu osebju izobraževalne ustanove. To ovira skupne izobraževalne dejavnosti in deljenje gradiv med izobraževalnimi ustanovami, saj učitelji in študentje iz različnih izobraževalnih ustanov ne morejo uporabljati istega varnega elektronskega okolja. Zato naj se izkoristi manevrski prostor, ki ga omogoča člen 25 DSM Direktive in naj se v izjemo vključijo skupne dejavnosti večih izobraževalnih ustanov.

Ad 9) Izjema naj vključuje vse posameznike, vključene v dejavnosti izobraževalnih ustanov.

Člen 5 DSM Direktive vključuje samo učno osebje izobraževalne ustanove. Namesto tega bi morala nova izjema koristiti tudi podpornemu osebju, zaposlenemu v šolah in drugim posameznikom, ki podpirajo ali dopolnjujejo poučevalne dejavnosti (npr. socialnim in drugim delavcem, ki nudijo podporo učencem s posebnimi potrebami, delavcem, ki nudijo podporo pri izvenšolskih dejavnostih in športu, kakor tudi staršem).

ad 10) V okvir izjeme naj se izrecno vključijo izobraževalne dejavnosti, ki jih nudijo ustanove za varstvo kulturne dediščin.

Čeprav izjema omogoča rabo izven prostorov izobraževalne ustanove, npr. v muzeju, knjižnici ali drugi ustanovi za varstvo kulturne dediščine, ne zajema dejavnosti, ki jih vodijo takšne institucije same. Glede na to, da vsako leto 24 milijonov odraslih sodeluje v neformalnih usposabljanjih v knjižnicah preko EU, bi jih bilo smiselno vključiti v obseg, pokrit s to določbo. V skladu z implementacijo člena 5. DSM Direktive naj se izrecno določi, da za »namene tega člena se knjižnice in ustanove za varstvo kulturne dediščine štejejo za izobraževalne ustanove.«

Ad 11) Izjema naj vključuje tudi formalne in neformalne ponudnike izobraževanj.

Danes je izobraževanje gleda postopek, pri katerem sodeluje več institucij in več različnih ponudnikov izobraževanj. Izjema v nacionalni zakonodaji naj vključuje vse vrste neformalnega izobraževanja, vključno z izobraževanjem, ki ga izvajajo ne samo knjižničarji in strokovnjaki v muzejih ampak tudi strokovnjaki pri neprofitnih organizacijah, ter nenehno strokovno izpopolnjevanje na delovnem mestu.

Ad 12) Izjema naj vključuje rabo na neformalnih učnih platformah.

Internetna digitalna doba je ustvarila nove možnosti, zaradi katerih se danes izobraževalne prakse izvajajo izven prostorov in včasih celo brez sodelovanja izobraževalnih ustanov. Učenci in študentje širom Evrope iz različnih okolij, ki govorijo različne jezike in z različno stopnjo pismenosti, lahko sodelujejo pri enkih inovativnih načinih izobraževanja. Če želi slovenski zakonodajalec resnično vključiti moderne načine izobraževanja, naj bodo v izjemo vključene tudi platforme, kjer se izvajajo množični odprti spletni tečajji, ter platforme, ki jih uporabljajo neformalne učne skupnosti.

2. Smernice glede člena 7. DSM Direktive

DSM Direktiva v členu 7 ureja dva pomembna problema, s katerimi se srečujejo upravniki in sicer prekrivanje izjem in omejitev z nasprotujočimi pogodbenimi določbami in prekrivanje izjem in omejitev avtorskih pravic s tehnološkimi zaščitnimi ukrepi.

V prvem odstavku člen 7. DSM Direktive določa, da so neizvršljive pogodbene določbe, ki bi bile v nasprotju z izjemami iz Direktive, medtem ko v drugem odstavku člen 7 DSM Direktive določa, da mora biti uporabnikom omogočeno dostopanje do gradiva, ki je sicer zaščiteno s tehnološkimi zaščitnimi ukrepi.

Čeprav veljavno pravo EU ni popolnoma jasno glede vprašanja, ali lahko pogodbena določila prevladajo nad izjemami in omejitvami od avtorske in sorodnih pravic, je Sodišče EU na primer v združenih zadevah C-457/11 do C-460/11³ odločilo, da izjeme od avtorske in sorodnih pravic prevladajo nad pogodbami, tudi če prevlada ni nikjer izrecno zapisana. Zato je zaradi večje pravne varnosti uporabnikov ključno, da se pri implementaciji DSM Direktive v slovenski pravni red izrecno določi, da imajo izjeme in omejitve iz Direktive prednost pred nasprotnimi pogodbenimi določili.

Tehnološki zaščitni ukrepi (TPM med katere spadajo npr. ključavnice, zaščita z gesli itd., v trenutno veljavnem pravu EU predstavljajo veliko težavo, saj uživajo skoraj absolutno zaščito. InfoSoc Direktiva⁴ namreč določa, da jih ni dovoljeno odstraniti oziroma jih zaobiti, razen za namene zakonite uporabe del po določenih izjemah. V Sloveniji ZASP⁵, ki sicer govori o tehničnih ukrepih, v 166.c členu sicer določa, da morajo imetniki pravic, ki uporabljajo tehnološke zaščitne ukrepe, z njihovo spremembo omogočiti uveljavljanje nekaterih izjem in omejitev, vendar to ni dovolj. Mehanizmi, s katerimi se omogoča dostop do avtorskopravno varovanih vsebin, namreč niso jasno določeni, njihova uporaba v praksi pa je obremenjujoča in zamudna. V postopku implementacije DSM Direktive mora biti zato zagotovljeno, da bo upravičencem do izjem in omejitev omogočen predvsem hiter in učinkovit dostop do gradiv, do katerih lahko sicer zakonito dostopajo.

V skladu s členom 7. DSM Direktive se prepoveduje pogodbena derogacija za primere: nove izjeme za besedilno in podatkovno rudarjenje za namene znanstvenega raziskovanja, ki daje določenim raziskovalcem svobodo za izvajane podatkovne analitike (3. člen), nove izjeme za izobraževanje (5. člen), nove izjeme za ohranjanje kulturne dediščine (6. člen).

Države članice imajo možnost, da izboljšajo pravno varnost uporabnikov in učinek, ki ga vzpostavlja člen 7. določijo za vse izjeme in omejitve v skladu z veljavno zakonodajo, tako da določijo prepoved pogodbene in tehnološke derogacije za vse izjeme in omejitve v veljavni zakonodaji.

Predlagamo, da se v zvezi z implementacija člena 7 DSM Direktive implementira rešitev tako, da upošteva sledeče smernice:

1. Zahteva naj se, da imetniki pravic upravičencem do izjem zagotovijo dostop do gradiv v roku 72 ur.

³ Sodba z dne 27. 6. 2013, združene zadeve C-457/11 do C-460/11, Verwertungsgesellschaft Wort (VG Wort) proti Kyocera, Epson Deutschland GmbH, Xerox GmbH (C-457/11), Canon Deutschland GmbH (C-458/11), in Fujitsu Technology Solutions GmbH (C-459/11), Hewlett-Packard GmbH (C-460/11) proti Verwertungsgesellschaft Wort (VG Wort), dostopno na: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=138854&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=9105558>

⁴ Direktiva 2001/29/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. maja 2001 o usklajevanju določenih vidikov avtorske in sorodnih pravic informacijski družbi, dostopno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/ALL/?uri=CELEX%3A32001L0029>

⁵ Zakon o avtorski in sorodnih pravicah (Uradni list RS, št. 16/07 – uradno prečiščeno besedilo, 68/08, 110/13, 56/15, 63/16 – ZKUASP in 59/19), dostopno na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/prehledPredpisa?id=ZAKO403>

2. Vzpostavi naj se odgovornost imetnikov avtorskih pravic, če ne zagotovijo dostopa v roku 72 ur.
3. Vse izjeme naj se zavaruje pred morebitno odpravo s pogodbenimi določili.
4. Vse izjeme naj se zavaruje pred morebitno odpravo s tehnološkimi zaščitnimi ukrepi.
5. Omogoči naj se zaobid tehnoloških zaščitnih ukrepov v obsegu, ki je potreben za uporabo izjem in omejitev.

OBRAZLOŽITEV

ad 1) Zahteva naj se, da imentniki pravic upravičencem do izjem zagotovijo dostop do gradiv v roku 72 ur.

Če se za odpravo tehnoloških zaščitnih ukrepov zahteva sprožitev zapletenih sodnih ali upravnih postopkov, to predstavlja nesorazmerno breme za upravičence po izjemah in omejitvah, ki želijo zakonito dostopati do gradiv. Dodatno lahko predolg postopek za odstranitev tehnoloških zaščitnih ukrepov pomeni celo izvotlitev pravic, saj je pri določenih izjemah in omejitvah (npr. za besedilno in podatkovno rudarjenje) ključno, da se do gradiv dostopa hitro.

Zato svetujemo, da slovenski zakonodajalec zagotovi hiter in transparenten postopek (če je mogoče, z uporabo uporabnikom prijaznih spletnih obrazcev), ki bo uporabnikom zagotovil pridobitev tehničnih sredstev za dostop in uporabo vsebin, oziroma odstranitev tehnoloških zaščitnih ukrepov, ki dostop do vsebin preprečujejo. Za primere, ko imetniki pravic tudi na zahtevo ne odpravijo tehnoloških varnostnih ukrepov, naj bo določeno, da se upravičencu dostop omogoči z odredbo vlade v roku, ki ne sme biti daljši od 72 ur.

ad 2) Vzpostavi naj se odgovornost imetnikov avtorskih pravic, če ne zagotovijo dostopa v roku 72 ur.

Zakonodajalec naj vzpostavi spodbudo za imetnike pravic, da spoštujejo pravice uporabnikov do dostopa in uporabe vsebin, ki so zaščitene s tehnološkimi zaščitnimi ukrepi. Zato naj bo predpisano plačilo odškodnine upravičencem do izjem, za primere, ko imetniki pravic upravičencem do izjem ne bodo zagotovili sredstev za dostop do gradiv oziroma ne bodo odstranili tehničnih varnostnih ukrepov v 72 urah od prejetja zahteve.

ad 3) Vse izjeme naj se zavaruje pred morebitno odpravo s pogodbenimi določili.

Pogodbena določila, ki bi poskušala omejiti ali preprečiti uporabo, dovoljeno na podlagi katerikoli izjeme od avtorske in sorodnih pravic, naj bodo prepovedana. Vsaka izjema od avtorskih pravic je pretehtana in utemeljena na podlagi temeljnih pravic drugih in uzakonjena z razlogom. Zato slovenski zakonodajalec ne sme dovoliti, da se uporabniki znajdejo v položaju, v katerem ne bodo imeli druge izbire, kot da sprejmejo neugodne pogodbene pogoje za dostop do vsebin, pod katerimi ne bi mogli več uživati svojih pravic, ki jim sicer pripadajo v skladu z izjemami ali omejitvami.

ad 4) Vse izjeme naj se zavaruje pred morebitno odpravo s tehnološkimi zaščitnimi ukrepi.

Glede na sedaj veljavno pravo EU in slovensko zakonodajo je odstranitev oziroma sprememba tehnoloških zaščitnih ukrepov mogoče zahtevati le za uporabo v skladu z nekaterimi izjemami in omejitvami in v skladu z zapletenim postopkom. Ni razloga, da bi izjeme od avtorske in sorodnih pravic urejali različno glede na način dostopanja do vsebin, zaradi česar bi morali tudi uporabniki temeljnih izjem v javnem interesu, kot so npr. citat in parodija uživati pravico, da od imetnika pravic zahtevajo zagotovitev dostopa do vsebin. Zato slovenskega zakonodajalca pozivamo, da uporabnikom vseh izjem omogoči možnost zahtevati odstranitve tehnoloških zaščitnih ukrepov za dostop do gradiv.

ad 5) Omogoči naj se zaobid tehnoloških zaščitnih ukrepov v obsegu, ki je potreben za uporabo izjem in omejitev.

Uporabniki bodo lahko učinkovito dostopali do vsebine in jo uporabljali le, če bodo lahko sami zaobšli tehnološke varnostne ukrepe, ki onemogočajo dostop. Slovenski zakonodajalec lahko to doseže na dva načina: da dovoli zaobid tehnoloških zaščitnih ukrepov takrat, ko imetnik pravic uporabnikom sam ne zagotovi sredstev za odstranitev tehnoloških ukrepov v 72 urah od vložitve zahteve, oziroma da se dovoli zaobid tehnoloških zaščitnih ukrepov ne da bi uporabnik moral imetnika pravic pozvati k njihovi odpravi.

Vljudno vas prosimo, da pri implementaciji DSM Direktive upoštevate naša stališča, da bomo lahko učinkovito opravljali svoje delo.

Lep pozdrav.

Ravnateljica:

Tatjana Vaupotič Zemljič

